

РОЗДІЛ VI

ТУРИСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА РЕКРЕАЦІЇ

КНИГОВИДАННЯ ТА ПЕРІОДИЧНА ПРЕСА З ТУРИЗМУ У 60–70-х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ

Ірина Свістельник

Львівський державний університет фізичної культури

Актуальність. У 20-х роках ХХ століття туризм як особлива сфера людської життєдіяльності активно увійшов у повсякденне життя сотень людей і став масовим соціально-культурним явищем. Важливу роль у його становленні відіграли періодичні (спеціалізовані газети і журнали) та книжкові (книги, брошури з туризму та альпінізму, плакати, карти, довідники й путівники) видання. Періодичні видання надавали практичні поради у виборі туристичних маршрутів, планів мандрівок, консультації щодо використання туристичного спорядження, активно співпрацювали з туристичними організаціями; книжкові мали науково-пізнавальний характер. Як книжкові, так і періодичні видання публікували офіційні документи туристичних організацій, звіти про подорожі, описи туристичних маршрутів та екскурсійних об'єктів, рецензії на путівники того часу. Ці джерела містили фактичний матеріал з розвитку туристської справи, у зв'язку з чим і сьогодні становлять велику історичну цінність для дослідників туризму.

Мета дослідження — охарактеризувати типологічні особливості видань з туризму у 60–70-х роках ХХ століття.

Матеріали дослідження. Туризм як соціокультурне явище і особлива сфера формувався достатньо довгий історичний період у мінливих соціально-економічних умовах. Бурхливий розвиток туристичної галузі припав на ХХ століття. Саме тоді туризм увійшов у повсякденне життя сотень мільйонів людей. Попит на туристські послуги стимулю-

вав швидкий розвиток туристичної галузі. У подорожах, мандрівках, походах та екскурсіях країною люди краще пізнавали свій край, його особливості, пам'ятки історії тощо [1,2].

Розвиток туристичного руху передбачав не тільки організаційну діяльність, але й видавничу. У цей період значно активізується інтерес науки до проблем туризму, створення системи рекреаційного проектування, формування нової професійно-кваліфікаційної структури і системи підготовки кадрів з туризму.

На початку 60-х років держава та профспілки активно сприяють розвитку туристичної діяльності: організовують Ради з туризму, які розробляють туристичні маршрути; створюють бюро мандрівок та екскурсій; набуває популярності туристично-екскурсійний відпочинок у вихідні та святкові дні, розвиваються клубні секції походів вихідного дня. Універсальним посібником для туристів стає ілюстрований щомісячний журнал „Турист”, який починають друкувати з 1966 року. Поява такого журналу стала цілком закономірною: необхідно було надавати інформаційну підтримку галузі, яка стрімко розвивалася, пропагувати туризм як масовий вид фізичної культури, важливий засіб організації дозвілля та виховання молоді. У середині 60-х розпочинають друкувати альманах-щорічник „Ветер странствий”, у якому досвідчені туристи детально звітували про походи, описували перевали, надавали поради щодо використання спорядження і раціонального харчування. Водночас на сторінках щорічника з'являються короткі нариси про природу обраного маршруту, фотографії, життєві практичні розмірковування. У 60-х роках активно друкували навчальну та науково-популярну літературу з туризму. Хоча цю літературу видавали згідно з інструкцією Держвидавву, яка обумовлювала її форми, обсяг і зміст, книги розкривали основні питання теорії і методики туристичної роботи, подавали практичні рекомендації щодо режимів фізичних навантажень у багатоденних походах, особливостей проведення екскурсій (піших, лижних, водних, велосипедних тощо), краєзнавчої підготовки.

Розквіт туризму як предмету наукового пізнання розпочався у 70-х роках ХХ століття, коли вчені звернули увагу на важливість туризму як об'єкту дослідження. Саме у 70-х рр., в результаті економічного зростання, відчутного покращення матеріального становища населення, підвищення його культурно-освітнього рівня та наявності вільного

часу склалися сприятливі умови для прискороного розвитку туристсько-екскурсійного руху. Туризм стає явищем соціальним, масовим і перетворюється на галузь економіки з розгалуженою інфраструктурою. З'являється значна кількість навчально-методичної літератури, яка висвітлює сучасну методику та організацію туристичних походів, вибір маршрутів, спорядження, розповідає про основні райони мандрівок, засоби безпеки. Водночас видання пропагують історію туризму, звертають увагу на особливості харчування в горах, методах транспортування. Усі книги зорієнтовані на виховання таких фізичних якостей як витривалість, наполегливість, розвиток вольових здібностей і вмінь. У 60–70-х роках друкують велику кількість путівників та туристичних маршрутів. У путівниках описують як піші, так і велосипедні, лижні та водні маршрути, які кожен може пройти за наявності відповідного спорядження; відомі географи, майстри спорту з туризму надають практичні поради з організації і проведення туристичних мандрівок. Уперше друкують довідники з туризму, які надають відомості про туристичне спорядження, організацію безпеки під час проведення туристичних походів тощо.

Про зростання важливості тем з туризму свідчить і кількість публікацій у тогочасних зарубіжних журналах таких як «Журнал туристичних досліджень» (Journal of Travel Research, 1962), «Аналіз туристичних досліджень» (Annals of Tourism Research, 1973), «Дослідження в галузі рекреації» (Tourism Recreation Research, 1977). Про становлення туризму як науки свідчить також зростання кількості дисертаційних досліджень.

Висновки. У 60–70-х роках зростає кількість науково- та навчально-тематичних видань з туризму, поряд з ними активно розвивається періодична преса, збільшується кількість дисертаційних досліджень.

Література:

1. Федорченко В. К. Історія туризму в Україні : [навч. посіб.] / В. К. Федорченко, Т. А. Дьорова. – К. : Вища шк., 2002. – 195 с.
2. Устименко Л. Історія туризму : навч. посіб. / Л. Устименко. – К., 2005.